

Axel Steensberg: Herremændene på Herningsholm. Ridderliv og studeavl. Poul Kristensen, Herning 1975. 200 s., ill. 64,00 kr.

Med åbenlys fortælleglæde – og krydret med digressioner og sidebemærkninger, undertiden også af hypoteser – beretter professor Steensberg om herregården Herningsholm syd for Herning og dens brogede ejergalleri i 15- og 1600-tallet; hovedideen er, at den hollandske adelsmand Josua von Qualen investerer den formue, han havde tjent som militær entreprenør i europæisk fyrstetjeneste og under den nordiske syvårskrig i opbygningen af et jydsk godskompleks med studeopdræt for øje; selvom antagelsen næppe konkret lader sig underbygge i von Qualens ejertid – først fra 1600-tallet har forf. kunnet støtte sig til det materiale, dr. Fusing har fremlagt fra de rantzauske godser, hvortil Herningsholm da horte – har påstanden al rimelighed for sig; dansk adelsgoods var attraktivt som investeringsobjekt.

Bogen er typografisk meget smukt udstyret og også meget velkrevet, men skæmmes af banale fejl (s. 42 udnævnes Herluf Trolle til rigsmarsk; s. 55 optræder Peder Oxe som rentemester i 1568; s. 57 hedder det uden videre, at Erik XIV blev myrdet; fremstillingen s. 70, 110 og oftere af rostjenesten er uheldig).

E. Ladewig Petersen

Wolfgang Reinhard: Papstfinanz und Nepotismus unter Paul V (1605–1621). Studien und Quellen zur Struktur und zu quantitativen Aspekten des päpstlichen Herrschaftssystems (Päpste und Papsttum hrsg. von Georg Denzler. Band 6, I–II). A. Hiersemann, Stuttgart, 1974. 409 s. incl. register.

Til pavedømmets historie i renaissance- og baroktiden har begrebet nepotisme altid knyttet sig. Fænomenet, der som bekendt kommer af det latinske nepos (ital. nipote): nevø, slægting, kan kort defineres som begunstiggelse af slægt og venner ved tildeling af offentlige midler eller ved besættelse af offentlige embeder. På trods af begrebets store udbredelse har det alligevel skortet på præcise og detaljerede undersøgelser af den pavelige nepotismes reelle omfang og dens væsen og rolle i det hele taget.

Disse problemer har den tyske historiker, W. Reinhard taget fat på at løse. Over for en ældre generations opgivende trækken på skuldrene ved tanken om at fastslå nepotismens kvantitative omfang har Reinhard kastet sig ud i et studium af førstehåndskilderne til en af de mest fremtrædende nepotistiske paver, Paul V. Borgheses pontifikat.

En vældig opgave at stille sig, når man betænker at hans hovedkilder: Archivio Borghese og Fondo Borghese, begge i Vatikanets Arkiv, omfatter flere tusinde pakker og numre. Til alt held har Borghese-familien selv været interesseret i sin økonomiske formåen, og flere budgetter og regnskaber fra den store tid i begyndelsen af 1600-tallet er bevaret.

Mens I. del (s. 1–160) rummer den egentlige undersøgelse, publiceres i II. del (s. 161–383) 3 originale regnskaber fra Fondo Borghese. Det drejer sig om en oversigt over de pavelige finanser i juni 1592, det apostolske sædes indtægter og udgifter 1619 og en oversigt over nepoten kardinal Scipione Borgheses indtægter 1616.

Forfatterens omfattende og indtrængende undersøgelse af disse fonds og hans velbevandrethed i Vatikanets øvrige samlinger har sat ham i stand til i et indledende kapitel at give en meget kortfattet, men fremragende beskrivelse af forretningsgangen og grundstrukturen i det pavelige finansvæsen i nyere tid. I dette kapitel fremhæves det, at pavedømmets to fornemste indtægtskilder: embedssalg og statslån (de såkaldte Monti) gav så meget spillerum, at endnu Paul V her havde mulighed for at øge de meget beskedne or-